

Article Information

Article Type: Research Article

This article was checked by iThenticate.

Doi Number: <http://dx.doi.org/10.17121/ressjournal.3207>

EXAMINATION OF PRIMARY SCHOOL TEACHERS' ONLINE PRIVACY AWARENESS LEVELS

İLKOKUL ÖĞRETMENLERİNİN ÇEVİRİMİÇİ MAHREMİYET FARKINDALIK DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ¹

Ümran BOLAT²

Abstract

This research was carried out with the aim of examining the online privacy awareness of classroom teachers working in primary schools depending on various demographic variables. The universe of the research is the classroom teachers working in the official primary schools in the Ünye district of Ordu province, data were collected from 188 teachers using the easily accessible sampling method in the research. During the data collection phase of the study, the Online Privacy Awareness Scale, consisting of 17 items and 3 factors, developed by Korkma, Vergili, and Karadaş (2021), was used after obtaining necessary permissions. Since the distribution of the obtained data met the assumption of normality, independent samples t-test and analysis of variance (ANOVA) were used to examine the variation between groups. According to the results of the analysis, it was found that the online privacy awareness of the teachers participating in the study was high. In the study, the differentiation between gender, education level, marital status, professional seniority and age variable groups was discussed in terms of online privacy awareness and mean scores of communication, security and attention sub-dimensions. It was found that the online privacy awareness levels did not differ significantly depending on the variables of gender, marital status, education level, age and professional seniority. In the communication sub-dimension, it was observed that female teachers had higher awareness than male teachers.

Keywords: Online privacy, privacy, security, communication

Özet

Bu araştırma ilkokullarda görev yapan sınıf öğretmenlerinin çevrimiçi mahremiyet farkındalıklarının çeşitli demografik değişkenlere bağlı olarak incelenmesi amacı ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın evreni Ordu ili Ünye ilçesinde resmi ilkokullarda görev yapmakta olan sınıf öğretmenleridir, araştırmada kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemi kullanılarak 188 öğretmenden veri toplanmıştır. Çalışmanın veri toplama aşamasında Korkma, Vergili ve

¹ Bu makale 2021-2022 akademik yılında gerçekleştirilen Yüksek Lisans Dönem Projesi kapsamında toplanan veriler kullanılarak yazılmıştır.

² Öğretmen, Milli Eğitim Bakanlığı, umranbolat.5555@gmail.com, 0000-0001-6492-0605

Karadaş (2021) tarafından geliştirilmiş 17 madde ve 3 faktörden oluşan Çevrimiçi Mahremiyet Farkındalık Ölçeği gerekli izinler alınarak kullanılmıştır. Elde edilen verilerin dağılımı normallik varsayımını karşıladığından gruplar arası farklılaşmanın incelenmesi için bağımsız örneklem t testi ve varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır. Analiz sonuçlarına göre çalışmaya katılan öğretmenlerin çevrimiçi mahremiyet farkındalıklarının yüksek olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Araştırmada cinsiyet, eğitim düzeyi, medeni durum, mesleki kıdem ve yaş değişkenleri grupları arasındaki farklılaşma çevrimiçi mahremiyet farkındalığı ve iletişim, güvenlik, dikkat alt boyutlarına dair puan ortalamaları açısından ele alınmıştır. Çevrimiçi mahremiyet farkındalık düzeylerinin cinsiyet, medeni durum, eğitim düzeyi, yaş ve mesleki kıdem değişkenlerine bağlı olarak anlamlı farklılaşma göstermediği bulgusuna ulaşılmıştır. İletişim alt boyutunda ise kadın öğretmenlerin erkek öğretmenlere göre daha yüksek farkındalığa sahip olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Çevrimiçi mahremiyet, gizlilik, güvenlik, iletişim

GİRİŞ

Bilgi ve iletişim teknolojilerinde yaşanan hızlı gelişim çevrimiçi uygulamalar üzerinden paylaşılan içerik hacmi, çeşitliliği ve kişisel veriler de artış göstermektedir (Kalaman, 2017). İnternet altyapısının gelişimi ile paralel olarak artan bağlantı hızları bu bilgi teknolojilerinin kullanım alanını genişletmiştir (Töngel, 2020). 1990'lı yıllardan başlayan ve insanlık tarihinde daha önce hiç görülmemiş bir değişim yaşanmış iletişim, sağlık, eğitim, alışveriş ve pek çok farklı sektörün çevrimiçi ortamda hizmet verdiği bir dönem başlamıştır (Gürsakal, 2017). Türkiye'de ilk olarak üniversitelerde kullanılan internet ağı Ulaştırma ve Alt Yapı Bakanlığı'nın verilerine göre 2022 yılı itibari ile 70 milyonu mobil bağlantı olmak üzere toplamda 88,2 milyon geniş internet bağlantı abonesi bulunmaktadır (Bodur, 2022).

Teknolojide yaşanan tüm bu gelişmelerin sonucunda bireylerin internet uygulamaları kanalı ile bilgisayarlar, akıllı telefonlar, giyilebilir teknoloji ürünleri üzerinden çevrimiçi ortamlarda paylaşılan veri miktarı inanılmaz bir artış göstermektedir. İnternet teknolojileri bilgiye erişimi imkânlarını artırmaktadır fakat bireylerin makineler ve bilgisayar algoritmaları ile kurdukları iletişim çok farklı düzeye erişmiş durumdadır (Güldüren, Çetinkaya ve Keser, 2016). Günümüzde bireysel, sosyal ve iş yaşamının vazgeçilmez bir unsuruna dönüşen bilgi teknolojilerinin kullanım düzeyleri giderek artış göstermektedir, sosyal medya, mesajlaşma, eğlence, bankacılık, sağlık ve resmi devlet işlemleri için kullanılan mobil ve web tabanlı uygulamalar bireysel gizliliğin önemini de artırmaktadır (Korucu, Korucu ve Çakır, 2015). Kalaman' a (2017) göre çevrim içi uygulamalar üzerinden bilgi paylaşımı yapma davranışı normalleşmekle birlikte bu durum çevrimiçi mahremiyet ve kişisel verilere bağlı olarak bireylerin özgürlükleri için bir tehdit unsuru olabilmektedir.

Çevrimiçi ortamlarda bilgi paylaşımı yapmanın bireyin farklı tehdit türleri ile karşı karşıya kalmasına neden olabilmektedir. Bu tehditlerden ilki kişisel verilerin kötü amaçlı bilgisayar korsanlarının eline geçmesidir. Bireysel özgürlükler açısından olumsuzluk oluşturabilecek bir diğer durum ise büyük şirketlerin bireysel verileri reklam, pazarlama ve yönlendirme amaçlı kullanmasıdır. Amerika Birleşik Devletleri'nde yapılan bir seçim sürecinde seçmenlerin alışveriş, mali durum, sosyal medya arkadaşlık ve paylaşımlar ve internet geçmişleri gibi kişisel veriler siyasi partiler tarafından kullanılarak amaçlı yönlendirme yapıldığı ortaya çıkmıştır (Gürsakal, 2017).

Çevrimiçi mahremiyet kavramı çevrimiçi uygulamalar üzerinden bireylerin bilgi erişimi, mesajlaşma, alışveriş ve sağlık gibi önemli verilerinin korunması amacıyla alınacak önlemler olarak tanımlanmaktadır (Wu, Lau, J.Atkin ve A.Lin, 2011). Bilgi ve iletişim teknolojilerinin yaşamın ayrılmaz bir parçası olması ile birlikte bireylere ait kişisel verilerin değeri artmış durumdadır. Özellikle ücretsiz olarak hizmet veren arama motorları, anlık mesajlaşma uygulamaları ve sosyal medya uygulamaları kullanıcılara ait verileri çeşitli yapay zeka algoritmaları kullanarak kişisel veriler üzerinden gelir modeli geliştirmektedir.

Bu mecralarda önemsiz gibi görülebilen küçük bilgi paylaşımlarının en masum geri dönüşü ürün pazarlamak olduğu görülmektedir. Milyarlarca kullanıcısı olan bu uygulamaların veritabanları gerçek bireylerin, resmi kurumların ve şirketlerin bilgilerini içermesi zaman zaman mahremiyet ihlallerine neden olmaktadır (Kalaman, 2017). Kişisel verilerin hukuka aykırı bir şekilde kullanılması ile meydana gelen çevrimiçi mahremiyet sorunları bireyler açısından büyük sorunlara neden olabilmektedir. Yaşamımızı kolaylaştıran bu teknolojilerin olabildiğince güvenli bir şekilde kullanılması amacı ile alınacak önlemlerin ilki çevrimiçi mahremiyet konusundaki farkındalığın artırılması olacaktır (Mihçi ve Çakmak, 2017).

Her türden cihaz aracılığı ile internete bağlı olan her birey çevrimiçi olması halinde izlenebilmekte ve bireysel verileri kullanılabilir ve güvenli kullanıma yönelik farkındalığa sahip olmak dahi çoğu zaman yeterli olmamaktadır. (Karaarslan, Eren ve Koç, 2014). Bu nedenle bu alanda yapılacak çalışmaların önemi giderek arttığı söylenebilir.

Bu çalışma, ilkokullarda görev yapmakta olan sınıf öğretmenlerinin çevrimiçi mahremiyet farkındalık düzeylerinin incelenmesi ve bazı demografik değişkenlere bağlı olarak farklılaşmış farklılaşmadığına yönelik cevaplar aramak amacı ile gerçekleştirilmiştir.

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Sınıf öğretmenlerinin çevrimiçi mahremiyet farkındalık düzeylerinin incelenmesi amaçlanan çalışma nicel araştırma yöntemlerinden tarama modeli ile gerçekleştirilmiştir. Nicel çalışmalar sosyal davranışları deney, test ve gözlemler ile objektif olarak ölçmek ve ölçüm sonuçlarını sayısal teknikler kullanarak açıklar (Creswell, 2017). Tarama modelinde ise geçmişte veya halen var olan bir durum, fenomen veya olguyu farklı açılardan incelemek ve betimlemek amaçlanmaktadır (Karasar, 2020).

Evren ve Örneklem

Araştırma evreni, 2021-2022 eğitim-öğretim yılı Ordu ili Ünye ilçesinde bulunan Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı resmi ilkokullarda görev yapmakta olan sınıf öğretmenleridir. Çalışmanın örneklemini ise kolay ulaşılabilir örnekleme metodu ile ulaşılan 188 öğretmenden meydana gelmiştir. Çalışmaya gönüllü olarak katılan öğretmenlere ait demografik veriler Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1. Katılımcılara ait demografik değişkenler

Değişken	Değer	f	%
Cinsiyet	Kadın	93	49,5
	Erkek	95	50,5
Eğitim Düzeyi	Lisans	167	88,8
	Yüksek Lisans	21	11,2
Medeni Durum	Evli	170	90,4
	Bekar	18	9,6
Mesleki kıdem	0-5 yıl	2	1,1
	6-10 yıl	12	6,4
	11-15 yıl	36	19,1
	16-20 yıl	44	23,4
	21 yıl ve üzeri	94	50,0
Yaş	20-29	2	1,1
	30-39	45	23,9
	40-49	99	52,7
	50 ve üzeri	42	22,3

Tablo 1'de görüldüğü gibi araştırmaya katılanların 93'ü (%49,5) kadın, 95'i (%50,5) erkektir. Öğretmenlerin 167'si (%88,8) lisans mezunu, 21'i (%11,2) yüksek lisans mezunu iken 170'i (%90,4) evli 18'i (%9,6) bekar. Çalışmaya katılan öğretmenlerin yalnızca 2'si (%1,1) 0-5 yıl, 12'si (%6,4) 6-10 yıl, 36'sı (%19,1) 11-15 yıl, 44'ü (%23,4) 16-20 yıl ve 2'si

(%1,1) 16 yıl ve üzeri mesleki kıdeme sahiptir. Çalışmaya katılan 2 öğretmen (%1,1) 20-29 yaş aralığında, 45 öğretmen (%23,9) 20-29 yaş aralığında, 99 öğretmen (%52,7) 30-39 yaş aralığında ve 42 öğretmen (%22,3) ise 50 yaş ve üzerindedir.

Verilerin Toplanması

Araştırma verileri Ordu ili Ünye ilçesinde görevli 188 sınıf öğretmeninden web uygulamaları araçları ile çevrimiçi veri toplama araçları ve yüz yüze görüşme tekniği ile veri toplama çalışmaları yapılmıştır. Çalışmada veri toplama aracı olarak Korkmaz, Vergili ve Karadaş (2021) tarafından geliştirilen beşli likert türündeki (Kesinlikle katılmıyorum, Katılmıyorum, Kararsızım, Katılıyorum, Tamamen katılıyorum) “Çevrimiçi Mahremiyet Farkındalık Ölçeği” gerekli izinler alınarak kullanılmıştır.

Ölçme aracı 17 maddeden ve dikkat, güvenlik ve iletişim olmak üzere 3 faktörden meydana gelmektedir. Ölçme aracının Cronbach α güvenilirlik katsayısı,794’dür. Ölçeğin doğrulayıcı faktör analizine ilişkin uyum iyiliği indeksi değerleri ve kabul edilebilir aralıklar Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2. Ölçek Geçerliliğine İlişkin Veriler (Korkmaz, Vergili ve Karadaş, 2021)

Uyum İyiliği İndeksi	Kabul Edilebilir Aralık	Ölçek Uyum Değeri
x ² /sd	2 ≤ x ² /d <5	3,178
RMSEA	,05 ≤ RMSEA ≤ ,08	,065
S-RMR	,05 ≤ S-RMR ≤ ,10	,064
GFI	,90 ≤ GFI ≤ ,95	,929
AGFI	,90 ≤ AGFI ≤ ,95	,900
CFI	,95 ≤ CFI ≤ ,97	,903
NFI	,90 ≤ NFI ≤ ,95	,866
IFI	,90 ≤ IFI ≤ ,96	,904

Tablo 2’de verilen kabul edilebilir aralık değerlerine göre Çevrimiçi Mahremiyet Farkındalık Ölçeğinin uyum indeksleri kabul edilebilir aralıkta olduğu görülmektedir.

Verilerin Analizi

Araştırma sürecinde katılımcı öğretmenlerden toplanan veriler üzerinde öncelikle kodlama yapılarak analize hazır hale getirilmiş ve frekans, aritmetik ortalama, yüzde, standart sapma değerleri belirlenmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin çevrimiçi mahremiyet farkındalık düzeyi dağılımlarının çarpıklık ve basıklık (|Skw| = ,50 , |Kur| = ,52) değerlerinin standart normal dağılıma uygun olduğu belirlenmiştir. Tabachnick & Fidell’ e (2013) göre dağılımın mutlak çarpıklık ve basıklık değerleri 1,5’den küçük olması halinde dağılım standart normal olarak değerlendirilir. Gruplar arası ortalama farklılaşma düzeylerinin incelenmesi için iki gruplu değişkenlerde bağımsız örneklem t Testi üç ve daha fazla gruptan meydana gelen değişkenler üzerinde ise varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır.

Tablo 3. Ölçek Puanlarına Göre Aralık ve Düzeyler

Seçenek	Düzy	Puan Aralığı
(1) Kesinlikle katılmıyorum	Çok düşük	1,00 – 1,80
(2) Katılmıyorum	Düşük	1,81 – 2,60
(3) Kararsızım	Orta	2,61 – 3,40
(4) Katılıyorum	Yüksek	3,41 – 4,20
(5) Tamamen katılıyorum	Çok yüksek	4,21 – 5,00

BULGULAR

Bu bölümünde araştırmanın amaçları çerçevesinde yapılan analizler sonucunda ulaşılan bulgulara yer verilmiştir.

Sınıf öğretmenlerinin ölçme ve değerlendirme beceri düzeylerine ilişkin bulgular

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin çevrimiçi mahremiyet farkındalık düzeyleri ile alt boyutlara ilişkin analizler Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4. Sınıf Öğretmenlerinin Çevrimiçi Mahremiyet Farkındalık Düzeyleri

Boyutlar	N	$\bar{x}$	SS
Dikkat		3,74	1,05
Güvenlik	188	3,55	1,15
İletişim		4,50	,66
Çevrimiçi Mahremiyet Farkındalığı Ölçek		3,85	,77

Tablo 4'te verilen bilgilere göre sınıf öğretmenlerinin *dikkat* alt boyutunun ortalaması $\bar{x} = 3,74$, *güvenlik* alt boyutunun ortalaması $\bar{x} = 3,55$ ve *iletişim* alt boyutunun ortalaması ise $\bar{x} = 4,50$ olarak belirlenmiştir. Ölçek genelinde ise çevrimiçi mahremiyet farkındalık düzeyi ortalaması $\bar{x} = 3,85$ olarak hesaplanmıştır. İletişim alt boyutunun en yüksek ortalamaya, güvenlik alt boyutunun ise en düşük ortalamaya sahip olan faktör olduğu görülmektedir.

Sınıf öğretmenlerinin çevrimiçi mahremiyet farkındalık düzeyleri ile alt boyut düzeylerinin cinsiyet değişkenine bağlı olarak farklılaşp farklılaşmadığına ilişkin bulgular

Öğretmenlerin cinsiyet değişkenine bağlı olarak çevrimiçi mahremiyet farkındalık düzeyleri ve alt boyutlarının anlamlı farklılaşma gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan t Testine ait bulgular Tablo 5'de sunulmuştur.

Tablo 5. Sınıf Öğretmenlerinin Cinsiyetlerine Bağlı Çevrimiçi Mahremiyet Farkındalıkları

Çevrimiçi Mahremiyet Farkındalığı ve Alt Boyutları	Cinsiyet	N	$\bar{x}$	SS	t Testi	
					t	p
Dikkat	Kadın	93	3,833	1,060	1,121	,264
	Erkek	95	3,661	1,030		
Güvenlik	Kadın	93	3,372	1,183	,185	,854
	Erkek	95	3,341	1,117		
İletişim	Kadın	93	4,664	,479	,356	,001
	Erkek	95	4,351	,768		
Çevrim İçi Mahremiyet Farkındalığı	Kadın	93	3,942	,798	1,533	,127
	Erkek	95	3,770	,736		
	Toplam	188				

Tablo 5'te görüldüğü gibi, yapılan t Testinin analiz sonuçlarına göre sınıf öğretmenlerinin çevrimiçi mahremiyet farkındalık düzeyleri cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılaşma göstermemektedir. Ölçeğin yalnızca iletişim alt boyutunda kadın katılımcıların iletişim alt

boyutu ortalamaları ($\bar{x} = 4,664$, $SS = ,479$) erkek ($\bar{x} = 4,351$, $SS = ,768$) katılımcıların ortalamalarından daha yüksektir.

Sınıf öğretmenlerinin çevrimiçi mahremiyet farkındalık düzeyleri ile alt boyut düzeylerinin eğitim düzeyi değişkenine bağlı olarak farklılaşıp farklılaşmadığına ilişkin bulgular

Öğretmenlerin eğitim düzeyi değişkenine bağlı olarak çevrimiçi mahremiyet farkındalık düzeyleri ve alt boyutlarının anlamlı farklılaşma gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan t Testine ait bulgular Tablo 6'da sunulmuştur.

Tablo 6. Sınıf Öğretmenlerinin Eğitim Düzeyine Bağlı Çevrimiçi Mahremiyet Farkındalıkları

Çevrimiçi Mahremiyet Farkındalığı ve Alt Boyutları	Eğitim Düzeyi	N	$\bar{x}$	SS	t Testi	
					t	p
Dikkat	Lisans	167	3,716	1,066	-1,149	,252
	Yüksek Lisans	21	3,993	,853		
Güvenlik	Lisans	167	3,339	1,159	-,588	,558
	Yüksek Lisans	21	3,495	1,061		
İletişim	Lisans	167	4,486	,681	-1,675	,103
	Yüksek Lisans	21	4,667	,431		
Çevrim İçi Mahremiyet	Lisans	167	3,831	,784	-1,199	,232
	Yüksek Lisans	21	4,045	,634		
	Toplam	188				

Tablo 6'ya göre yapılan t Testi analizinin sonucunda sınıf öğretmenlerinin çevrimiçi mahremiyet farkındalık düzeyleri ile dikkat, güvenlik ve iletişim alt boyutlarının düzeyleri eğitim seviyesi değişkenine bağlı olarak anlamlı farklılaşma göstermemektedir ($p > ,05$).

Sınıf öğretmenlerinin çevrimiçi mahremiyet farkındalık düzeyleri ile alt boyut düzeylerinin medeni durum değişkenine bağlı olarak farklılaşıp farklılaşmadığına ilişkin bulgular

Öğretmenlerin medeni durum değişkenine bağlı olarak çevrimiçi mahremiyet farkındalık düzeyleri ve alt boyutlarının anlamlı farklılaşma gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan t Testine ait bulgular Tablo 7'de sunulmuştur.

Tablo 7. Sınıf Öğretmenlerinin Medeni Durumlarına Bağlı Çevrimiçi Mahremiyet Farkındalıkları

Çevrimiçi Mahremiyet Farkındalığı ve Alt Boyutları	Medeni Durum	N	$\bar{x}$	SS	t Testi	
					t	p
Dikkat	Evli	170	3,742	1,056	-,168	,867
	Bekar	18	3,786	,980		
Güvenlik	Evli	170	3,392	1,139	1,346	,180
	Bekar	18	3,011	1,201		
İletişim	Evli	170	4,513	,669	,418	,676
	Bekar	18	4,444	,572		
Çevrim İçi Mahremiyet	Evli	170	3,866	,771	,599	,556
	Bekar	18	3,751	,771		
	Toplam	188				

Tablo 7' ye göre yapılan t Testi analizinin sonucunda sınıf öğretmenlerinin çevrimiçi mahremiyet farkındalık düzeyleri ile dikkat, güvenlik ve iletişim alt boyutlarının düzeyleri medeni durum değişkenine bağlı olarak anlamlı farklılaşma göstermemektedir ($p > ,05$).

Sınıf öğretmenlerinin çevrimiçi mahremiyet farkındalık düzeyleri ile alt boyut düzeylerinin mesleki kıdem değişkenine bağlı olarak farklılaşıp farklılaşmadığına ilişkin bulgular

Öğretmenlerin mesleki kıdem değişkenine bağlı olarak çevrimiçi mahremiyet farkındalık düzeyleri ve alt boyutlarının anlamlı farklılaşma gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan Anova testinin dikkat alt boyutuna ilişkin sonuçlar Tablo 8’de, güvenlik alt boyutuna ilişkin sonuçlar Tablo 9’da, iletişim alt boyutuna ilişkin sonuçlar Tablo 10’da ve ölçek geneline ilişkin sonuçlar ise Tablo 11’de sunulmuştur.

Tablo 8. Sınıf Öğretmenlerinin Mesleki Kıdemlerine Bağlı Çevrimiçi Mahremiyet Farkındalığı Dikkat Alt Boyutu Düzeylerinin Farklılaşmasını Belirlemeye Yönelik ANOVA Sonuçları

Puan	f, $\bar{x}$ ve SS değerleri				ANOVA Sonuçları					
	Mesleki Kıdem (Yıl)	N	$\bar{x}$	SS	Var. K.	KT	df	KO	F	p
Dikkat	1-5	2	4,00	,40	G. Arası	2,182	4	,545	,493	,741
	6-10	12	3,52	1,21	G. İçi	202,48	183	1,106		
	11-15	36	3,90	1,03	Toplam	204,66	187			
	16-20	44	3,81	1,11						
	21 ve üzeri	94	3,68	1,01						
	Toplam		188							

Tablo 8’de verilen bulgulara göre dikkat alt boyutu düzey ortalamaları mesleki kıdem değişkenine bağlı olarak anlamlı farklılaşma göstermemektedir ($p > ,05$).

Tablo 9. Sınıf Öğretmenlerinin Mesleki Kıdemlerine Bağlı Çevrimiçi Mahremiyet Farkındalığı Güvenlik Alt Boyutu Düzeylerinin Farklılaşmasını Belirlemeye Yönelik ANOVA Sonuçları

Puan	f, $\bar{x}$ ve SS değerleri				ANOVA Sonuçları					
	Mesleki Kıdem (Yıl)	N	$\bar{x}$	SS	Var. K.	KT	df	KO	F	p
Güvenlik	1-5	2	3,10	,707	G. Arası	5,668	4	1,417	1,079	,368
	6-10	12	2,82	1,35	G. İçi	240,335	183	1,313		
	11-15	36	3,41	1,12	Toplam	246,002	187			
	16-20	44	3,56	1,14						
	21 ve üzeri	94	3,32	1,15						
	Toplam		188							

Tablo 9’da verilen bulgulara göre güvenlik alt boyutu düzey ortalamaları mesleki kıdem değişkenine bağlı olarak anlamlı farklılaşma göstermemektedir ($p > ,05$).

Tablo 10. Sınıf Öğretmenlerinin Mesleki Kıdemlerine Bağlı Çevrimiçi Mahremiyet Farkındalığı İletişim Alt Boyutu Düzeylerinin Farklılaşmasını Belirlemeye Yönelik ANOVA Sonuçları

Puan	f, $\bar{x}$ ve SS değerleri				ANOVA Sonuçları					
	Mesleki Kıdem (Yıl)	N	$\bar{x}$	SS	Var. K.	KT	df	KO	F	p
İletişim	1-5	2	3,80	1,13	G. Arası	1,713	4	,428	,985	,417
	6-10	12	4,60	,50	G. İçi	79,312	183	,435		
	11-15	36	4,46	,75	Toplam	81,312	187			
	16-20	44	4,61	,60						
	21 ve üzeri	94	4,48	,66						
	Toplam		188							

Tablo 10’da verilen bulgulara göre iletişim alt boyutu düzey ortalamaları mesleki kıdem değişkenine bağlı olarak anlamlı farklılaşma göstermemektedir ($p > ,05$).

Tablo 11. Sınıf Öğretmenlerinin Mesleki Kıdemlerine Bağlı Çevrimiçi Mahremiyet Farkındalık Düzeylerinin Farklılaşmasını Belirlemeye Yönelik ANOVA Sonuçları

Puan	f, $\bar{x}$ ve SS değerleri				ANOVA Sonuçları					
	Mesleki Kıdem (Yıl)	N	$\bar{x}$	SS	Var. K.	KT	df	KO	F	p
Çevrimiçi Mahremiyet Farkındalığı 1	1-5	2	3,68	,71	G. Arası	1,596	4	,399	,668	,615
	6-10	12	3,63	,90	G. İçi	109,224	183	,597		
	11-15	36	3,92	,74	Toplam	110,819	187			
	16-20	44	3,97	,78						
	21 ve üzeri	94	3,81	,77						
	Toplam	188								

Tablo 11’de verilen bulgulara göre araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin çevrimiçi mahremiyet farkındalık düzey ortalamaları mesleki kıdem değişkenine bağlı olarak anlamlı farklılaşma göstermemektedir ($p > ,05$).

Sınıf öğretmenlerinin çevrimiçi mahremiyet farkındalık düzeyleri ile alt boyut düzeylerinin yaş değişkenine bağlı olarak farklılaşp farklılaşmadığına ilişkin bulgular

Öğretmenlerin yaş değişkenine bağlı olarak çevrimiçi mahremiyet farkındalık düzeyleri ile alt boyutlarının anlamlı farklılaşma gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan Anova testinin dikkat alt boyutuna ilişkin sonuçlar Tablo 12’de, güvenlik alt boyutuna ilişkin sonuçlar Tablo 13’de, iletişim alt boyutuna ilişkin sonuçlar Tablo 14’de ve ölçek geneline ilişkin sonuçlar ise Tablo 15’de sunulmuştur.

Tablo 12. Sınıf Öğretmenlerinin Yaşlarına Bağlı Çevrimiçi Mahremiyet Farkındalığı Dikkat Alt Boyutu Düzeylerinin Farklılaşmasını Belirlemeye Yönelik ANOVA Sonuçları

Puan	f, $\bar{x}$ ve SS değerleri				ANOVA Sonuçları					
	Mesleki Kıdem (Yıl)	N	$\bar{x}$	SS	Var. K.	KT	df	KO	F	p
Dikkat	20-29	2	4,00	,40	G. Arası	,350	3	,117	,105	,957
	30-39	45	3,79	1,10	G. İçi	204,68	184	1,110		
	40-49	99	3,73	1,04	Toplam	204,666	187			
	50 ve üzeri	42	3,74	1,02						
	Toplam	188								

Tablo 8’de verilen bulgulara göre dikkat alt boyutu düzey ortalamaları yaş değişkenine bağlı olarak anlamlı farklılaşma göstermemektedir ($p > ,05$).

Tablo 13. Sınıf Öğretmenlerinin Yaşlarına Bağlı Çevrimiçi Mahremiyet Farkındalığı Güvenlik Alt Boyutu Düzeylerinin Farklılaşmasını Belirlemeye Yönelik ANOVA Sonuçları

Puan	f, $\bar{x}$ ve SS değerleri				ANOVA Sonuçları					
	Mesleki Kıdem (Yıl)	N	$\bar{x}$	SS	Var. K.	KT	df	KO	F	p
Güvenlik	20-29	2	3,10	,707	G. Arası	,225	3	,075	,056	,982
	30-39	45	3,32	1,21	G. İçi	245,777	184	1,336		
	40-49	99	3,74	1,62	Toplam	246,002	187			
	50 ve üzeri	42	3,37	1,08						
	Toplam	188								

Tablo 13’de verilen bulgulara göre güvenlik alt boyutu düzey ortalamaları yaş değişkenine bağlı olarak anlamlı farklılaşma göstermemektedir ($p > ,05$).

Tablo 14. Sınıf Öğretmenlerinin Yaşlarına Bağlı Çevrimiçi Mahremiyet Farkındalığı İletişim Alt Boyutu Düzeylerinin Farklılaşmasını Belirlemeye Yönelik ANOVA Sonuçları

Puan	f, $\bar{x}$ ve SS değerleri					ANOVA Sonuçları				
	Mesleki Kıdem (Yıl)	N	$\bar{x}$	SS	Var. K.	KT	df	KO	F	p
İletişim	20-29	2	3,80	1,13	G. Arası	1,070	3	,357	,818	,485
	30-39	45	4,50	,72	G. İçi	80,242	184	,436		
	40-49	99	4,50	,65	Toplam	81,312	187			
	50 ve üzeri	42	4,54	,61						
	Toplam	188								

Tablo 14’de verilen bulgulara göre iletişim alt boyutu düzey ortalamaları yaş değişkenine bağlı olarak anlamlı farklılaşma göstermemektedir ($p > ,05$).

Tablo 15. Sınıf Öğretmenlerinin Yaşlarına Bağlı Çevrimiçi Mahremiyet Farkındalığı Düzeylerinin Farklılaşmasını Belirlemeye Yönelik ANOVA Sonuçları

Puan	f, $\bar{x}$ ve SS değerleri					ANOVA Sonuçları				
	Mesleki Kıdem (Yıl)	N	$\bar{x}$	SS	Var. K.	KT	df	KO	F	p
Çevrimiçi Mahremiyet Farkındalığı	20-29	2	3,68	,71	G. Arası	,069	3	,023	,038	,990
	30-39	45	3,86	,79	G. İçi	110,750	184	,602		
	40-49	99	3,86	,78	Toplam	110,819	187			
	50 ve üzeri	42	3,85	,74						
	Toplam	188								

Tablo 15’de verilen bulgulara göre araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin çevrimiçi mahremiyet farkındalık düzey ortalamaları yaş değişkenine bağlı olarak anlamlı farklılaşma göstermemektedir ($p > ,05$).

SONUÇ VE TARTIŞMA

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin çevrimiçi mahremiyet farkındalık düzeylerinin yüksek olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Çevrimiçi mahremiyet farkındalığının iletişim alt boyutu düzeylerinin güvenlik ve dikkat algısı puan ortalamalarından daha yüksek olduğu görülmüştür. Öğretmenlerin verdikleri yanıtlar incelendiğinde farkındalık düzeylerinin en düşük olduğu maddelerin “güvenlik sertifikaları ve şifreleme” ve “uygulamaların kullandığı çerez verileri” konusunda olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Töngel’in (2020) üniversite öğrencilerinin katılımı ile gerçekleştirdiği araştırmanın bulgularında göre farkındalık düzeylerinin en düşük olduğu konunun “çerez verileri” olduğu belirtilmiştir. Bu çalışmada toplanan verilere göre en yüksek farkındalık iletişim alt boyutunda bulunan “çevrimiçi ortamlarda gerçekten tanınmayan bireyler ile kişisel bilgilerin paylaşılması” maddesi olduğu görülmüştür.

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin çevrimiçi mahremiyet farkındalıklarının cinsiyet değişkenine bağlı olarak anlamlı farklılaşma göstermediği bulgusuna ulaşılmıştır. Çevrimiçi mahremiyet farkındalığının iletişim alt boyutunda ise kadın katılımcıların lehine anlamlı farklılaşma belirlenmiştir. Yabancı, Akça ve Ulutaş’a (2018) göre cinsiyet faktörü çevrimiçi mahremiyet farkındalığı üzerinde anlamlı farklılaşmaya neden olmamaktadır. Töngel (2020) ise iletişim faktöründe cinsiyete bağlı anlamlı farklılaşma bulgusunu kaydetmiştir.

Çalışmada veri toplanan sınıf öğretmenlerinin yüksek lisans seviyesinde eğitim düzeyine sahip olan öğretmenlerin lisans seviyesinde eğitim düzeyinde olan öğretmenlere göre çevrimiçi mahremiyet farkındalık ortalamaları daha yüksek olmakla birlikte bu farklılaşma istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır. Sürer (2021) sağlık çalışanlarının katılımı ile gerçekleştirdiği çalışmasının bulgularında eğitim seviyesi değişkeninin çevrimiçi mahremiyet farkındalığı üzerinde anlamlı farklılaşmaya neden olmadığı bulgusuna ulaşmıştır fakat Kütükoğlu’na (2019) çevrimiçi sosyal medya platformlarının kullanımı esnasındaki gizlilik algısının eğitim seviyesi ile pozitif yönde ilişkili olduğunu

belirtmiştir ayrıca eğitim seviyesinin artması ile birlikte çevrimiçi mahremiyet kaygısının arttığı bulgusuna ulaşmıştır.

Çalışmaya katılan sınıf öğretmenlerinin çevrimiçi mahremiyet farkındalık düzeylerinin ve alt çevrimiçi mahremiyet farkındalığının alt boyut düzeylerinin medeni durum faktörüne bağlı olarak anlamlı farklılaşmaya neden olmadığı bulgusuna ulaşılmıştır. Literatürde medeni durum değişkeni ile çevrimiçi mahremiyet farkındalığını ele alan bir çalışmaya ulaşamadığından elde edilen bulgular farklı çalışmalar ile kıyaslanamamıştır.

Sınıf öğretmenlerinden toplanan verilerin analizi ile ulaşılan bulgulara göre mesleki kıdem faktörüne göre çevrim içi mahremiyet farkındalığı ve alt boyut ortalamalarında istatistiksel olarak anlamlı farklılaşma olmadığı görülmüştür. Ayrıca yaş grupları içinde çevrimiçi mahremiyet farkındalık düzeyinin 11-15 ve 16-20 yıl mesleki kıdem grubunda olduğu görülmüştür.

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin çevrimiçi mahremiyet farkındalığının en yüksek olduğu yaş gruplarının 20-39 ve 40-49 aralığında olduğu bulgusuna ulaşılmıştır fakat yaş değişkenine bağlı farklılaşmanın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı görülmüştür.

ÖNERİLER

Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre, öğretmenlerin çevrimiçi mahremiyet farkındalık düzeylerinin incelenmesi ve geliştirilmesine yönelik öneriler aşağıda maddeler halinde verilmiştir:

- Öğretmenlerin çevrimiçi mahremiyet farkındalık düzeylerinin incelenmesi amacıyla gerçekleştirilen bu çalışmada kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemi kullanılmıştır benzer bir çalışma daha geniş ve evreni temsil gücü daha yüksek olan örnekleme yöntemleri ile gerçekleştirilebilir.
- Araştırmaya dahil olan sınıf öğretmenlerinin çevrimiçi mahremiyet farkındalık düzeyleri eğitim seviyesi, cinsiyet, mesleki kıdem, medeni durum ve yaş değişkenleri açısından ele alınmıştır, benzer bir çalışma okul türü, branş, bilgi teknolojisi kullanımı gibi farklı değişkenler açısından incelenmesi faydalı olabilir.
- Bu araştırma çevrimiçi mahremiyet farkındalığı çevrimiçi ortamlarda bilgi teknolojileri araçları ile kullanılan tüm uygulamalara yönelik genel bir çerçevede incelenmiştir, farklı ölçme araçları kullanılarak sosyal medya, kamu uygulamaları ve mesajlaşma uygulamaları özelinde incelemeler yapılabilir.
- Araştırmaya katılan öğretmenlerin çevrimiçi mahremiyet farkındalıklarının yüksek olduğu bulgusuna ulaşılmıştır ama farklı araştırmalarda çevrimiçi gizlilik ve çevrimiçi güvenlik konularında öğretmenlere yönelik düzenlenecek hizmet içi eğitimler yararlı olabilir.
- Günümüzde çevrimiçi mahremiyet kavramı yalnızca öğretmenler için değil her bireyi yakından ilgilendiren bir konu olduğu için kişisel verilerin önemi ve teknolojinin doğru kullanımı konusunda farkındalığı artıracak uygulamalar ve kamu spotu çalışmaları düzenlenebilir.

KAYNAKÇA

- Bodur, A. B. (2022, Nisan 17). *Türkiye'de geniş bant internet abone sayısı 88,2 milyona yükseldi*. Anadolu Ajansı: <https://www.aa.com.tr/tr/bilim-teknoloji/turkiyede-genis-bant-internet-abone-sayisi-88-2-milyona-yukseldi/2565741#:~:text=Ula%C5%9Ft%C4%B1rma%20ve%20Altyap%C4%B1%20Bakanl%C4%B1%C4%9F%C4%B1%2C%2070,88%2C2%20milyona%20y%C3%BCkseldi%C4%9Fini%20bildirdi>. adresinden alındı
- Creswell, J. W. (2017). *Araştırma Deseni: Nitel, Nicel ve Karma Yöntem Yaklaşımları (3. Baskı)*. (S. B. Demir, Çev.) Ankara: Eğiten Kitap.
- Güldüren, C., Çetinkaya, L. ve Keser, H. (2016). Ortaöğretim Öğrencilerine Yönelik Bilgi Güvenliği Farkındalık Ölçeği (BGFÖ) Geliştirme Çalışması. *İlköğretim Online*, 682-695.

- Gürsakal, N. (2017). *Büyük Veri*. Bursa: Dora.
- Kalaman, S. (2017). Yeni medya ve mahremiyetin dönüşümü: Facebook Türkiye örneği. *Uluslararası Hakemli İletişim Ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, 1-19.
- Karaarslan, E., Eren, M. B. ve Koç, S. (2014). Çevrimiçi Mahremiyet: Teknik ve Hukuksal Durum İncelemesi. *Türkiye’de İnternet Konferansı*. İzmir.
- Karasar, N. (2020). *Bilimsel Araştırma Yöntemi: Kavramlar İlkeler Teknikler*. Ankara: Nobel Akademik.
- Korkmaz, Ö., Vergili, M. ve Karadaş, E. (2021). Çevrimiçi Mahremiyet Farkındalık Ölçeğinin Geliştirilmesi: Güvenirlilik ve Geçerlilik Çalışması. *Türkiye Bilimsel Araştırmalar Dergisi*, Cilt 6, Sayı 2, 297-311.
- Korucu, A., Korucu, A. T. ve Çakır, H. (2015). Dinamik Web Teknolojileri İle Geliştirilen İşbirlikli Öğrenme Ortamını Kullanan Öğretmen Adaylarının Görüşleri. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 221-254.
- Kütükoğlu, E. (2019). Sosyal medyada mahremiyet algısının belirlenmesi: X, Y ve Z kuşakları üzerinde bir araştırma. *Yüksek Lisans Tezi*. Kayseri: Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Mihçı, P. ve Çakmak, E. K. (2017). Öğrenci Siber Sağlık Ölçekleri Geliştirme Çalışması. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 457-491.
- Sürer, S. (2021). Sağlık çalışanlarının hayat boyu öğrenme durumları, mobil öğrenmeye hazır bulunuşlukları ve çevrimiçi mahremiyet kaygıları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Yüksek Lisans Tezi*. Bartın: Bartın Üniversitesi.
- Tabachnick, B. G. ve Fidell, L. S. (2013). *Using multivariate statistics*. Boston: Allyn and Bacon.
- Töngel, E. (2020). Üniversite Öğrencilerinin Çevrimiçi Mahremiyet Farkındalıklarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Yüksek Lisans Tezi*. Amasya: Amasya Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Wu, Y., Lau, T., J. Atkin, D. ve A. Lin, C. (2011). A comparative study of online privacy regulations in the U.S. and China. *Telecommunications Policy*, 603-616.
- Yabancı, C., Akça, F. ve Ulutaş, E. (2018). Çevrimiçi Mahremiyet Kaygısı ve Duygusal Zekâ Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Connectist: Istanbul University Journal of Communication Sciences*, 191-218.